

prikazi–recenzije

Book Reviews–Recensions

Charles J. Scicluna, Hans Zollner, David J. Ayotte (uredili), *Prema ozdravljenju i obnovi. Simpozij 2012. održan na Papinskom sveučilištu Gregoriana u Rimu o seksualnom zlostavljanju maloljetnika*, FTIDI, Zagreb, 2012, 318 str.

Ova knjiga sadrži izlaganja iznesena na simpoziju o seksualnom zlostavljanju maloljetnika koje su počinili crkveni službenici. Simpozij je održan početkom 2012. na Papinskome sveučilištu Gregoriana u Rimu. Sudionici simpozija bile su osobe iz najviših redova crkvene uprave, poglavito biskupi i vrhovni redovnički poglavari. Kao izaslanik Hrvatske biskupske konferencije na simpoziju je sudjelovao i mons. Mate Uzinić koji je napisao predgovor knjizi. Sam Sveti Otac Benedikt XVI. uputio je pismo sudionicima simpozija u kojem podupire svaki napor u tome »kako evandeoskom ljubavlju odgovoriti na izazov da se djeci i ranjenim odraslima stvori crkveno okruženje pogodno za njihov ljudski i duhovni rast«.

Knjiga je podijeljena na tri dijela. Prvi dio sadržava spomenuto pismo Svetoga Oca i *Cirkularno pismo* koje je izdala Kongregacija za nauk vjere. Ovo pismo donosi upute koje trebaju biti od pomoći biskupskim konferencijama pri donošenju smjernica o postupanju u slučajevima spolnoga zlostavljanja maloljetnika čiji su počinitelji klerici.

U drugome dijelu riječ je o akademskom i pastoralnom vodstvu u pitanjima zlostavljanja maloljetnika; to je ujedno

i glavni dio knjige. Kardinal William Levada, nasljednik Josepha Ratzingera na čelu Kongregacije za nauk vjere, komentira i pojašnjava u svojem izlaganju najvažnije točke *Cirkularnoga pisma*. Može se pročitati i potresno svjedočanstvo Marie Collins, žrtve seksualnoga zlostavljanja koje je počinio svećenik te svjedočenje Sheile Hollins, psihijatrice s velikim iskustvom rada sa žrtvama. Slijede izlaganja o procesima koji se moraju poštivati u slučaju zlostavljanja. Ovdje je posebno važno naglasiti da je najvažnije žrtvu postaviti u središte i dati joj najviše pažnje. O formaciji svećenika i redovnika govorio je J. Wong, naglašavajući prije svega pravo značenje i svrhu celibata. Na simpoziju se govorilo o seksualnome zlostavljanju maloljetnika kao o nečemu što se događa na svjetskoj razini. Na taj način isključena je predrasuda da je to problem samo u nekim dijelovima svijeta. O tome svjedoče izlaganja koja su priredili izlagači iz Filipina, Brazila i Južne Afrike. Teološke i moralne refleksije na zlostavljanje iznijeli su teolozi i psiholozi sa sveučilišta Gregoriana, a ovaj dio završava izlaganjem kardinala Reinharda Marxa, nadbiskupa Münchena i Freisinga.

Treći dio knjige nosi naslov *Pitanja i važni resursi*. U prvome poglavlju ovoga dijela govori se o cijeni spolnoga zlostavljanja u Crkvi. Ta se cijena odnosi na sljedeće: šteta nanesena propovijedanju Evanđelja, pad moralnoga autoriteta Crkve, izlazak ljudi iz Crkve, sjena koja pada na dobre svećenike i redovnike, žrtve tisuća ljudi te financijski gubitci. Zatim slijedi izlaganje o internetu i pornografiji. Autor ovog poglavlja ističe kako je bitno poznavati »pravila ceste« na internetu, kao što je bitno poznavati i pravila u prometu. Samo ako znaju pravila koja ih štite i čine sigurnima, korisnici će moći spoznati pravu svrhu onoga čime se služe. O prevenciji zlostavljanja ranjivih odraslih ljudi govorio

je P. Ashton pokazujući kako i odrasli ljudi mogu biti nemoćni i iskorišteni poput male djece. Na kraju ovoga dijela donosi se opis pokorničkoga bdjenja koje se održalo u crkvi sv. Ignacija. Na bdjenju se molilo Gospodina da oprostí čitavoj Crkvi na zlu spolnoga zlostavljanja i da ponovo obnovi svoju Crkvu kako bi bila uzor borbe protiv toga zla.

U knjizi se na više mjesta nailazi na poruku pape Ivana Pavla II. koju je uputio američkim kardinalima: »Nema mjesta u svećeničkom i redovničkom životu za onoga tko bi mogao učiniti zlo mladima«. Jednak stav preuzima i Benedikt XVI., a pogotovo se često spominje njegovo pismo katolicima u Irskoj kojemu je tema bila seksualno zlostavljanje mladih. Svi autori koji su doprinijeli ovoj knjizi slažu se u jednome: u Crkvi više ne smije biti zataškavanja zločina pedofilije ili spolnoga zlostavljanja. U tom smjeru ide i *Cirkularno pismo* koje naglašava važnost transparentnosti i suradnje s civilnim vlastima te, posebno, poštovanja i brige za žrtve. Bez istine i pravde Crkva ne može živjeti slobodno i autentično svjedočiti Isusa Krista, stoga ona mora biti otvorena istini i u teškim slučajevima koji mogu štetiti njezinu ugledu. Jer put do slobode vodi jedino preko priznanja grijeha. Tim se načelom uvijek treba voditi.

Velika je vrijednost ovoga simpozija u tome što je svojevrsna interdisciplinarna analiza svega što se dogodilo. Njime se željelo doći do razumijevanja uzroka i posljedica te do pronalaska načina prevladavanja situacije u kojoj se Crkva našla nakon otkrivanja slučajeva spolnoga zlostavljanja i zataškavanja crkvenih službenika. Radovi koji su izneseni u ovoj knjizi velik su korak naprijed u razumijevanju ovoga zla, koje je Crkvi nanijelo toliko štete. Razumijevanje problema već je uvelike i rješenje ili barem ukazuje ne putove kojima treba ići ili ih se kloniti. Crkva je ovim sim-

pozijem i knjigom učinila velik napor u otklanjanju kukolja iz svojih redova, da bi na taj način što vjernije mogla ispunjavati svoje poslanje i donositi ljudima autentičnu istinu.

Pero Lovrić

Hrvoje Lasić, *Fenomenologija i filozofija religije*, FTIDI, Zagreb, 2012, 471 str.

»Fenomenologija i filozofija religije« druga je knjiga Hrvoja Lasića u kojoj se bavi graničnim pitanjima koja se tiču naravne i nadnaravne zbilje i na koja filozofija i religija pokušavaju odgovoriti. Knjiga je podijeljena u dva dijela. U prvome dijelu autor daje povijesni prikaz religije koja se pojavljuje u povijesti ljudskoga roda bilo u obliku pisma, znakova, simbola, bilo u živoj predaji raznih vjerovanja u nadnaravnu stvarnost. Riječ je o nadnaravnoj stvarnosti čije je osnovno obilježje transcendentnost, otajstvenost, svetost, moć koja se pojavljuje u naravnome obliku u svijetu i u svijesti ljudskoga bića. Prvi dio knjige obuhvaća četiri poglavlja: 1. Fenomenologija religije — znanost o religijskim i religioznim fenomenima, 2. Nastajanje i povijesni razvoj fenomenologije religije, 3. Velike religije svijeta i novi religiozni pokreti, 4. »Sveto« — bitno obilježje religijskih i religioznih fenomena. U prvome poglavlju autor obrađuje pojam i značenje fenomena te bitna svojstva fenomena; u drugome poglavlju riječ je o nastajanju i povijesnom razvoju fenomenologije religije kao samostalne znanosti; o definiciji fenomenologije religije; filozofsko-teološkome pristupu religioznim fenomenima koji dolaze do izražaja u vjeri i religiji te u raznim definicijama religije. U trećem poglavlju autor se bavi velikim religijama svijeta i novim religioznim pokretima. Velike religije svijeta podijeljene su u prirodne (naravne) religije među kojima se ističu